

Son dönem ek mali yükümlülük uygulamaları

Aynur Çürgüç Kumcuoğlu

Ek mali yükümlülük nedir?

Ek mali yükümlülük (EMY), 2976 sayılı Dış Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'a dayanılarak Bakanlar Kurulu Kararı ile dış ticaretin ülke ekonomisinin yararına düzenlenmesini sağlamak amacıyla ithalat işlemleri üzerine vergi ve benzeri yükümlülükler dışında konulan ek yükümlülüklerdir. Bugüne kadar yapılan EMY uygulamasının detayına bakıldığında, İthalatta Korunma Önlemi Uygulanmasına İlişkin Bakanlar Kurulu Kararları ile ülke ayrımı yapılmaksızın uygulandığı görülmüştür. Ayrıca bu Kararlar ile bazı ülkelere tarife kontenjanı uygulanacağı ve Ekonomi Bakanlığı'nca (İthalat Genel Müdürlüğü) düzenlenecek ithalat lisansı ile Karar'da yer verilen ülkelere yapılacak ithalatta EMY uygulanmayacağı belirtilmiştir.

Son dönemde ise Avrupa Birliği (AB) üzerinden ithal edilen bazı ülke menşeli ürünlere karşı bir EMY olarak "Toplu Konut Fonu" ve telafi edici vergi olarak "EMY" tahsil edilmesine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararları yayımlandığı görülmektedir. Şimdiye kadar Toplu Konut Fonu, işlenmiş tarım ürünlerindeki tarım payından tahsil edilmekte idi.

Son dönemde yürürlüğe konulan ek mali yükümlülükler

Her ne kadar 8 Kasım 2017 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 2017/10972 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 3907.61.00.00 GTİP'i altında sınıflandırılan Polietilen Tereftalat (PET) ithalatında ülke ayrımı gözetmeksizin 3 (üç) yıl süreyle ek mali yükümlülük getirilmesi alışıl gelmiş türden bir EMY uygulaması olsa da bu makalede özellikle EMY olarak Toplu Konut Fonu ve EMY olarak telafi edici vergi uygulamalarının üzerinde durulacaktır.

2017 yılında yürürlüğe giren ve tarım haricindeki ürünlere de EMY olarak Toplu Konut Fonu uygulanmasını öngören BKK'ların detayı aşağıdaki gibidir:

a. 14 Aralık 2017 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 2017/10929 sayılı Bazı Ürünlerin İthalatında Ek Mali Yükümlülük Olarak İlave Toplu Konut Fonu Tahsili Hakkında Karar ile 18. fasıldaki kakao hamuru (yağı alınmış olsun olmasın), kakao yağı ve kakao tozunun Fildişi Sahili Cumhuriyeti ve Gana Cumhuriyeti menşeli olanlarının A.TR dolaşım belgesi eşliğinde ithalatında ek mali yükümlülük olarak Toplu Konut Fonu getirilmiştir.

b. 1 Haziran 2017 tarihli ve 2017/10236 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Güney Afrika menşeli silindir hacmi 1500 cm³ ü geçen fakat 1600 cm³ ü geçmeyen otomobillerin, A.TR dolaşım belgesi eşliğinde ithalatında ek mali yükümlülük olarak %10 oranında Toplu Konut Fonu getirilmiştir.

Diğer yandan, telafi edici vergi olarak EMY tahsil edilmesine ilişkin 14 Aralık 2017 tarihli Resmi Gazete'de 2017/10926 sayılı Bazı Ürünlerin İthalatında Ek Mali Yükümlülük Tahsili Hakkında Karar yayımlanmıştır. Bu Karar ile 39 ila 96. fasıllardaki bazı ürünlerden Bangladeş, Endonezya, Hindistan, Kamboçya, Pakistan, Sri Lanka, Vietnam menşeli olanlarının AB ülkeleri üzerinden A.TR dolaşım belgesi eşliğinde ithal edilmesi halinde telafi edici vergi olarak, ek mali yükümlülük getirilmiştir.

Buna göre; bu Karar kapsamında tahsil edilecek ek mali yükümlülük, 20.12.1995 tarihli ve 95/7606 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan İthalat Rejimi Kararı eki II sayılı listede yer alan gümrük vergisi oranları dikkate alınarak;

- Endonezya, Hindistan, Sri Lanka ve Vietnam için "Diğer Ülkeler (DÜ)" gümrük vergisi ile "Gelişme Yolundaki Ülkeler" gümrük vergisi arasındaki fark kadar,
- Bangladeş ve Kamboçya için "DÜ" gümrük vergisi ile "En Az Gelişmiş Ülkeler" gümrük vergisi arasındaki fark kadar,
- Pakistan için "DÜ" gümrük vergisi ile "Özel Teşvik Düzenlemelerinden Yararlanacak Ülkeler" gümrük vergisi arasındaki fark kadar,

tahsil edilecektir.

01.01.2018 tarihi itibarıyla Genelleştirilmiş Tercihler Sisteminden Yararlanacak Ülkeler Listesi'nde (Ek-3) değişiklik yapılmış ve Gelişme Yolundaki Ülkeler kategorisindeki Endonezya, Hindistan ve Vietnam GTS kapsamından çıkarılmıştır. Ayrıca, 16 Eylül 2017 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 2017/10725 sayılı İthalat Rejimi Kararına Ek Karar ile GTS Ülkeler Listesi; Gelişme Yolundaki Ülkeler (G.Y.Ü.) ve En Az Gelişmiş Ülkeler (E.A.G.Ü.) olmak üzere iki ülke grubu olarak güncellenmiş ve Özel Teşvik Düzenlemelerinden Yararlanacak Ülkeler (Ö.T.D.Ü.) listesindeki ülkeler G.Y.Ü. listesine alınmıştır. Dolayısıyla, bu ülkeler menşeli ürünlerin ithalatında tahsil edilecek ek mali yükümlülük oranlarında düzenleme yapılması beklenebilir.

EMY uygulamasının sebebi: “Güzergâh değişikliği”

Serbest Ticaret Anlaşmamız (STA) bulunmayan ülkeler menşeli ürünlerin AB ülkeleri üzerinden ithal edilmesi sebebiyle ülkemiz aleyhine ortaya çıkan tarife farklılığının giderilmesini sağlamak adına, EMY uygulamasına başvurulduğunu söylemek mümkündür.

AB'nin imzaladığı STA'lara Türkiye'nin doğrudan taraf olmaması sebebiyle, AB'nin STA'sının bulunduğu ülkelerden yapılacak ithalatta, ürünler öncelikle AB'de vergi ödenmeden serbest dolaşıma sokulmakta, sonrasında ise A.TR dolaşım belgesi düzenlenerek Türkiye'ye gönderilmektedir. AB ile olan Gümrük Birliği sebebiyle Türkiye'de bu ürünler AB'den ithal edildiğinde vergi tahsil edilememektedir. Oysa ki STA'mız bulunmayan ülkeden direkt ithalat yapılması durumunda gümrük vergisi tahsil edilecekti.

Yapılan güzergâh değişikliği sebebiyle Türkiye'nin vergisel anlamda kaybı ortaya çıkmakta ve bu kaybın önüne geçmek amacıyla EMY gibi uygulamalar karşımıza çıkmaktadır. Bu uygulamanın son bulmasının, AB'nin Türkiye'den bağımsız olarak STA imzalamasının önüne geçmek ve Türkiye'yi mevcut STA'lara taraf yapmak adına Gümrük Birliği'nin güncellenmesine bağlı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Menşe tevsiki sorunu

Söz konusu Kararlar kapsamındaki ürünler için sonradan kontrol kapsamında ithalatçıdan menşe ispat belgesi ile ilave bilgi ve belge talep edileceği belirtilmiştir. Bu düzenlemeden; ithalat anında menşe ispat belgesi ibrazının zorunlu olmadığı sonucu çıkmaktadır. Dolayısıyla, ithalat aşamasında menşe ispat belgesi ibraz etmeksizin ve ek mali yükümlülük ödemeksizin ithalat işlemleri gerçekleştirilebilmektedir. Ancak, uygulamada ithalat aşamasında EMY uygulanan ülkeler menşeli olmadığının ispatı için menşe belgesi istenmesinin de önünde bir engel bulunmamaktadır. Benzer olarak, daha önce gümrük

idarelerinin İlave Gümrük Vergisine (İGV) tabi AB menşeli ürünlerin AB'den A.TR dolaşım belgesi eşliğinde Türkiye'ye ithalatında İGV uygulanmaması için menşe tevsikinin talep edildiği bilinmektedir.

EMY uygulamasında her işlem için menşe belgesi aranması durumunda ithalatın yavaşlayacağı açıktır. Böyle bir durumda, ihracatçıların menşe belgesi için ithalatçı firmadan ek ücret talep etmesi, sunulan menşe belgeleri için damga vergisi ödenmesi ve bu damga vergisinin ithalatta KDV matrahına dâhil edilmek suretiyle KDV ödenmesi gibi sebeplerle firmanın maliyetleri de artacaktır.

Burada dikkat çeken bir diğer husus da, EMY için ibraz edilmesi gereken menşe ispat belgelerinin neler olduğu ve eşyanın hangi menşe kuralına tabi tutulması gerektiği konusunda belirsizlik olmasıdır. Bu hususun ise, İGV'de olduğu gibi, EMY için de “tedarikçi beyanı” veya “ihracatçı beyanı”nın menşe ispat belgesi olarak kabul edilmesi, hatta “uzun dönem ihracatçı beyanı” ve “uzun dönem tedarikçi beyanı” konusunda bir düzenleme yapılarak çözümlenmesi beklenmektedir.

Kaynakça

1. Resmi Gazete
2. Bahadır, Sercan (2017, 19 Aralık). Trafik sapmasına toplu konut fonu engeli. <https://www.dunya.com/kose-yazisi/trafik-sapmasına-toplu-konut-fonu-engeli/395104>

Bu makalede yer alan açıklamalar, yazarının konu hakkındaki kişisel görüşünü yansıtmaktadır. Makaledeki bilgi ve açıklamalardan dolayı EY ve/veya Kuzey YMM ve Bağımsız Denetim A.Ş.'ye sorumluluk iddiasında bulunulamaz. Mevzuatın sık değiştirilen ve farklı anlayışlarla yorumlanabilen yapısı nedeniyle, herhangi bir konuda uygulama yapılmadan önce konunun uzmanlarından profesyonel yardım alınmasını tavsiye ederiz.